

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

IV. De Juramento Promissorio Invalido.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62656)

tra matrimonium sit receptum; quia matrimonium, contra quod juramentum receptum, textu illo perhibetur, etate ad id contrahendum, habili contractum aliquando fuisse, non constabat: quò casu, præsumptione contra reum pugnante, ipsi juramentum Purgationis deferri posse, notat Panormit. in c. Mulieri cit. n. 6.

Sunt, qui cum Seraphino de Privileg. Juram. cap. 33. n. 113. hac in re id, quod de matrimonio dictum est, etiam in sponsalibus obtinere, velint, arg. l. Oratio 16. ff. de Sponsal. Verùm; quia ex una, istius textus dispositioni locus solummodo est, quando eadem sponsaliorum, quæ matrimonii ratio est: ex altera verò parte ratio, ob quam, cum de matrimonio dissolvendo agitur, juramentum Suppletorium non admittitur, in sponsalibus non procedit; eùm istius dissolutio obnoxia non sit incommodis & periculis, quæ ex matrimonii dissolutione timentur, & gravissima sunt, ad decisionem litis & probationem perficiendam juramentum contra sponsalia poterit deferri, ut, allegata Curiarum Ecclesiasticarum praxi, docet Gobat. *Experient. Theolog. Tract. 10. num. 76.*

40. Quintò, eidem juramento Suppletorio locus non est in causis Matrimonii spiritualis seu Religiosæ Professionis: in Beneficialibus, cum super ipso beneficio, non ejus duntaxat fructibus, litigatur: in Feudalibus & Statùs personæ, cum, an quis filius, legitimus &c. sit, quæstio est; quia censetur causæ arduæ, in quibus plenæ probationis defectus juramentò non suppletur, Mascard. *de Probat. consil. 956. n. 43.*

41. Sextò, in causis, in quibus ad fundandam intentionem actoris legitimæ, liquidæ, evidentes, apertissimæ, omnino indubitata, luce clariores probationes lege vel staturo exiguntur, Jason *in Ro-*

pet. l. Admonendi cit. n. 282. & Mascard. l. cit. n. 44. quia hujusmodi lex aut statutum exigere videtur probationes, quales l. fin. C. de Probat. ad condemnationem rei ad poenam requiruntur. Ejusmodi autem causas cum cit. DD. plures referunt Barbosa in c. Sicur 2. de Probat. à n. 17. Berlich. *Prætic. p. 1. conclus. 54. à n. 3.* qui tamen in relatis & similibus causis omnibus non tantum ad sui purgationem reo, sed etiam actori ad victoriam juramentum deferri posse, censet, quoties iste intentionem suam plus, quam semiplenè probat, & semiplena ejus probatio aliis adminiculis & præsumptionibus adjuvatur. Cujus Regulæ generalitatem nullo Jure niti; imò l. *Qui sententiam & l. fin. cit.* aliisque textibus adversari, exillimat Haunold. *cit. Tract. 4. n. 1051.* Hæcenus de Assertorio.

ARTICULUS IV.

De Juramento Promissorio Invalido.

SUMMARIUM.

42. Juramentum obligationem inducit & firmat:
 43. Nisi contra bonos mores præstitum, aut vinculum sit iniquitatis.
 44. Obligat, quò res indifferens, non Deo, sed homini est promissa.
 45. Obligat, quò de homicidio, furto &c.
 46. De factò Pietati vel Religioni contrario:
 47. De non repetendis rebus Ecclesiæ, Vel Principatùs malè alienatis:
 48. Vel in Prælatura præjudicium ante Electionem præstitum est:
 49. Quò cessio beneficii, necessaris ad sustentationem:
 50. Hh h 53. Nova

53. *Nova pensio de beneficio aut veteris auctio,*
 54. *Rei prohibita alienatio,*
 55. *Aut in superiorum præjudicium aliquid est promissum:*
 56. *Quò remittitur Actio doli, furti &c.*
 57. *Vol accusatio adulterii committendi.*
 58. *Non demum Deo præstitum de minori bono.*

42. **P**romissorii Juramenti duo præcipue sunt effectus. Unus est obligatio implendi, quod eo est promissum. Alter vis confirmandi promissiones, quibus adijcitur, sive ex iis ortam obligationem roborandi. Hos tamen effectus non indiscriminatim omnia, sed solummodo valide edita, juramenta inducunt. Quæ autem hujusmodi, aut invalida sint, tres Regulæ, duæ Negativæ præsentis; una Affirmativa *Sequenti Art.* declarandæ planum reddent.

43. Prima, Non est obligatorium, contra bonos mores præstitum juramentum, quæ est 58. ex traditis à Bonifacio VIII. in 6. Contra bonos mores autem præstitum censetur juramentum Imprimis, si contineat turpitudinem ex parte objecti; quòd hoc Jure Naturali, Divino aut etiam Canonico absolute prohibutum sit. Imò etiam, si objectum immediate propter bonum publicum, ut v.g. frumentum, aliarumque mercium exportatio, certorum armorum gestatio &c. prohibutum sit lege solummodo Civili; cum enim obligatorium non sit juramentum, quod præjudicat alicui tertio privato, ut paulò post dicitur, multò minùs obligabit, quod in Reipublicæ præjudicium immediate cedit, c. *Si diligenti* 12. de Foro comper. & l. *Jus publicum* 38. ff. de Pactis, Covarruv. in c. *Quamvis* 2. de Pactis in

pr. & §. 1. n. 1. Suarez Lib. 2. de Jurament. cap. 20. n. 2. cap. 26. num. 4. & Palao Tract. 14. disp. 2. p. 8. n. 2.

De iis, quibus promittitur, quòd hujusmodi lege, civium privatum bonum immediate spectante, prohibetur, utuntur DD. distinctionibus: præ quibus mihi placet doctrina cit. Palao p. 8. num. 7. pro irrito habentis juramentum quòdunque, si eo promittatur, quòd justa lege quacunque, etiam Civili, prohibetur, propter textus l. *Juramentum* 7. §. 16. ff. de Pactis & l. *Non dubium* §. C. de LL. quibus disertè asseritur, cum pactum vel alius actus lege prohibitus est, juramentum ei adjectum non tenet, aut esse servandum. Ratio est parim, quia tale juramentum, si valeret, esset vinculum iniquitatis; obligaret enim ad impossibile, hoc ipso; quòd obligaret ad actum, qui licite & Jure fieri non potest. Textus & Glossa in can. *Faciat* 22. q. 2. partim verò; quia, hoc ipso, quòd adverteretur legi, adversatur publicæ ordinationi & Juri, cui privatorum pactio-nibus nequit derogari, c. *Si diligenti* & l. *Jus publicum* cit.

Deinde contra bonos mores præstitum censetur juramentum, si invitet ad liberius delinquendum, criminum v.g. impunitatem promittendò; quia adversatur communi bono Reipublicæ, cujus interest, delicta non manere impunita, c. *De fama* 35. de Sent. Excom. & l. *Ita vulteratus* 51. §. 2. ff. ad L. *Aquil.* & prænam timeri, l. *Si unus* 27. §. 4. ff. de Pactis cit. Suarez cap. 17. n. 20.

Alterà, ab Innocentio III. c. *Quamvis* 44. ed. 18. imò jam à S. Augustino can. *Inter cetera*, 22. q. 4. tradita Regula est, juramentum non est institutum, ut esset vinculum iniquitatis. Hujusmodi autem vinculum, si obligarent, inducerent juramenta, quibus aliquid contrarium bonis moribus

moribus, vel redundans in præjudicium tertii, arg. à contrario desumpto ex verbis, *Cum in alterius præjudicium non redundet*, c. *Cum contingat* 23. hic & c. *Quamvis* 2. de *Passu in d.* vel impossibile promitteretur; cum impossibile nulla obligatio fit, ut habet *Reg. 185.* ff. eique consona *Reg. Nemo s. in d.* & propterea juramento tacite insit conditio, *Si potero*, c. *Querelam* 10. ibi, *Si non necessitate sed voluntate*: & *Si licet potuerit*, c. *Quintavallia* 23. *Glossa in can. Faciat cit. & cit. Suarez cap. 34. n. 2.*

45. Dubium est de obligatione juramenti, præstiti de re, bona quidem, sed majoris boni impeditiva: in quo à DD. passim recepta & rationi consentanea est distinctio; vel enim, iniquiunt; ejusmodi res juratò promittitur Deo, vel homini, sive, ut ferè loquuntur, ad honorem & cultum Dei, sive in gratiam & favorem alicujus hominis? Si prius, de ea, uti & de re omnino indifferente, hoc est, neque ex se, neque ex fine aut aliis circumstantiis ullam utilitatem afferente, præstitum non obligat; quia juramentum Deo factum habet rationem voti, quod est promissio de meliori bono, hoc est, de re non solum honesta & utili, sed majoris boni non impeditiva, S. Thomas 2. 2.

46. q. 88. art. 1. Si posterius, ab homine, in cuius gratiam præstitatur, acceptatum obligationem inducit; quia generaliter omne juramentum homini præstitum servandum est, si non vergat in dispendium salutis, nec in alterius præjudicium redundet, c. *Cum contingat* & c. *Quamvis* 2. Ratio disparitatis est; quia ex una, generaliter, sicut simplex, sic etiam jurata promissio, ut obliget, à promissario, sive eo, cui fit, debet acceptari, ut dictum est, *Lib. 1. Tit. 35. n. 13.* ex altera verò parte, Deus, propter suæ voluntatis summam rectitudinem minus bonum præ-

majori, sive meliori sibi que gratiori non acceptat: quod tamen sæpe acceptat, & majori bono minus præfert homo, *Navarro Manual. cap. 12. n. 16. cit. Suarez cap. 12. à n. 10. & Palao p. 6. n. 4.*

Ex hæcenus declaratis duabus Regulis inferitur, obligatoria non esse juramenta,

Primò; quibus furtum, homicidium, vindicta privata sumenda de inimico, comestio carnis die Veneris, transgressio alicujus Regulæ Ordinis & similia promittuntur; cum enim hæc & similes actiones aliæ Naturali, Divinæ, aut Ecclesiasticæ lege sint prohibitæ, juramenta, quibus promittuntur, contra bonos mores & vincula sunt iniquitatis, *cit. Suarez cap. 15. n. 1. & Palao p. 8. n. 1.*

48. Secundò, quò filius, se parentes domò ejectionem, iis non locuturum, alimenta aliæque vitæ subsidia non ministraturum, *can. Inter cetera cit. & c. Cum quidam* 12. §. *Illi verò*, & quò Religiosus, in suæ Professionis Monasterio vel Religione se non ampliùs moraturum, jurant, c. *Sicut* 13. quia juramenta hæc sunt de re illicita; cum illud pietatis officio, istud obligationi ex Professione ortæ adverteretur. Neque obstat; quòd ita jurans §. *Illi cit.* dicatur absolvendus; quia textus iste exaudiendus est de absoluteione, non dissolutiva alicujus vinculi, juramenti valorem & obligationem supponente, sed declaratoriâ nullitatis, ut cum *Panormit. in c. Cum quidam cit. n. 6. advertunt cit. Suarez n. 8. & Barbosa in c. cit. n. 5.*

49. Tertio, quò Prælati res, sive bona suæ Ecclesiæ, per vim aut aliis injustè ablata, vel malè alienata, se non repetiturum, pollicetur, c. *Pervenit* 2. quò etiam textu absoluteionem, quæ à juramento indulta est Episcopo, solummodo interpretativam & nullitatis declarativam fuisse, cum *Glossa fin. notant cit. Suarez n. 8. Sanchez Lib. 3. Moral.*

H h &

3. *Moral. cap. 9. n. 13.* quia juramentum est de re illicita & contraria obligationi, Prælato impostæ à Sacris Canonibus, *can. Si qua, 1. 2. q. 2. & c. Si quis 6. de Reb. Eccl. alien.*

Eadem ferè ratio est Regis, bona & jura, ad Coronam, ut loquuntur, seu Regnum & Dignitatem Regiam spectantia & alienata, se non revocaturum, jurantis, *c. Intellecto 33.* cum enim non propria ipsius Regis, sed ad regnum & regiam dignitatem pertinentia & in ista successoribus reservanda sint, ea liberè alienandi potestatem Rex non habet: & cum Regni suæque dignitatis detrimento alienata revocare ex justitia tenetur; ut proinde de iis non revocandis præstitum juramentum de re illicita, ac proinde irritum sit, Panormit. *in c. cit. n. 4. & cit. Suarez cap. 30. n. 9.*

51. Quartò, quò idem Prælati ante suam electionem, in præmissis de hac Tractatu, aliquid promittit in damnum vel præjudicium dignitatis, potestatis aut mensæ Episcopalis, v.g. quò Episcopo à Jure concessa facultas, aut Episcopales redditus diminuuntur, ut *in c. Sicut 27.* cum Glossa *V. Reducit, Panormit. n. 1. Baldo n. 1. & ceteris Interpp tradunt Sylvester V. Juramentum 4. q. 15. Pavinus de Potest. Capituli Sede vac. p. 1. pr. q. 6. n. 8. & g. Flaminus de Resignat. Benef. Lib. 3. q. 12. n. 101.* & alii, nemine dissentiente, propter claram decisionem Innocentii III. *c. Sicut cit.* ejusmodi juramentum præstatum est sensu pronuntiantis; quòd incautè & indebitè præstitum sit, & deficiat in Judicio ac Justitia, ad juramentum requisitis, *can. Animaliter tendam, 22. q. 3. & c. Etsi Christus 26.* juxta dicta n. 13. Decisione non minùs clara est ratio nullitatis; quia ejusmodi juramentum à Prælato ante suam promotionem, dum adhuc canonicus esset, præstitum, de re il-

licita est ipsò est; quòd tendat in præjudicium dignitatis & potestatis; quòd hinc, Sede vacante, inferri prohibent Rubrica & textus *Ne Sede vacante aliquid innovetur:* & ad diminutionem rerum juramentumque ad hanc pertinentium, quæ illata conservare & non deteriorare Prælati ex officio tenetur, *can. Si qua, c. Si quis cit. & c. Nulli 5. de Reb. Eccl. alien.* Imò hoc juramentum expresse advertitur alteri, quò Episcopus postea in sua Consecratione rerum, ad mensam suam pertinentiù, conservationem vindicationemque promittit: & si ad aliquam rerum alienationem, inconsultò Papæ, devenierit, ad subeundas gravissimas penas, *Extravag. Ambitiosa de Reb. Eccl. alien. expressas,* se adstringit, ut in Pontificali Romano *Tit. de Consecrat. Episcopii & de Benedict. Abbat.* refertur.

Quare hujusmodi Prælati, quæ ante electionem ut canonicus concessit, vel ita promittit, revocare, eisque contravenire ut Episcopus potest, *arg. c. Si quis cit. ubi,* quæ ad Episcopatum jam promotus in Ecclesia sua præjudicium fecit, non obstantè ea non revocandi juramentò, revocare liberè potest, ut *in c. cit. cum Glossa V. Alimatus, & Panormit. n. 7. notat Barbosa n. 2.* Quò magis contravenire poterit iis, quæ ante suam promotionem & ut canonicus concessit vel promittit; cum per electionem ejus status mutatus, & ex Canonico Episcopus, & quodammodo novus homo sit factus, ut *in c. cit. advertit Baldo n. 4. & in simili de Cardinale, ad summum Pontificatum erecto, cum ipso docent Card. Jacobus de Consiliis Lib. 7. cap. 5. nam. 112. & Flamin. cit. q. 12. n. 101.*

Quintò, quò clericus ad congruam & stabilem sustentationem necessarius abunde destitutus beneficium vel patronatum, aut ad hoc constitutum procuratorem de

totem se non revocaturū, pollicetur; cum de re, à S. Synodo Tridentina prohibita, ac proinde illicita sit, *Garcias de Benefic. p. 2. cap. 5. n. 232. Flamin. cit. Lib. 2. q. 6. n. 43. & Barbosa de Offic. Episc. alleg. 19. n. 46. id firmantes S. Congregat. declarat.*

53. Sextò, quò ad beneficium Ecclesiasticum præsentatus novi censūs vel pensionis solutionem, vel ab antiquo debiti & præstari soliti censūs auctioem, aut aliquid præter pensionem præstandum, pollicetur, *c. Tua 1. hic, & c. Gravis 15. de Censibus*; quia hujusmodi censūs auctio, istiusque promissio prohibita sunt à Concilio Lateranensi, *c. cit. & c. Prohibemus 7. de Censibus*, quòd per eam Ecclesiæ præjudicetur, *Glossa in c. Tua cit. V. Pro perjurio*. Imò, si promissio censūs vel auctioem ante præsentationem, & pro hac obtinenda fieret, ipsa & præsentatio Simoniacæ forent, *c. Clerici 6. de Pactis*; & sicut ista, ipsa quoque cum ei roborandæ adjecto juramento irrita esset, *Panorm. in c. Tua cit. n. 3. & ibi Laiman. n. 2.*

Neque de novo censu imponendo, aut vetere augendo præstitum juramentum de Jure subsistere, rectè aliqui desumunt ex eo; quòd *c. cit.* clerici, id præstitum non adimplentes, ut perjurij habeantur ac puniuntur; quia pro talibus habentur ac puniuntur, non ratione juratæ hujusmodi promissionis non adimplentæ, sive novi censūs vel augmenti non soluti; sed; quòd, cum hæc seriò promississe, & pensionem vel augmentum præstandi voluntatem habere præsumantur, tamen postea coram Episcopo, se novum censum non imposituros, & veterem, contrà quàm promiserunt & faciendi voluntatem habere præsumuntur, non aucturos jurent, itaque mendaciam juramentò confirmare videantur, *Laiman. cit. n. 2. & Pirthing ad hanc Rubric. n. 32. qui tamen rectè ob-*

servant casu, quò juramenti priùs editi nullitate cognitã, idque implendi voluntate depositã, contrarium sive, se pensionem non impositurū vel aucturū, coram Episcopo jurat, idque legitime clericus ostendit, ita jurandò perjurij pœnis obnoxium non fore.

Septimò, juramenta, quæ minor de re immobili sine autoritate tutoris vel decreto judicis alienanda, filia de paternæ hæreditatis renuntiatione faciendã & similes præstant; quia sunt de re, sive actibus Jure prohibitis, *l. Non solum 4. l. Si ad resolvendum 7. C. de Præd. minor. & de non observanda in iis forma Jure præscripta. Neque obstat; quòd obligatoria sint juramenta, de ejusmodi alienatione, renuntiatione &c. non revocanda; quia hæc revocare minor & filiafamilias legibus permittuntur quidem, sed non jubentur; ac proinde revocationis omisio prohibita & illicita non est, *Palao cit. p. 8. num. 7.**

Octavò, juramentum Fidelitatis & Obedientiæ præstitum alteri, quàm legitimo superiori, aut, cui id præstari debet, *c. Ea te 22. cum enim hujusmodi juramentum in alterius sive superioris præjudicium cedat, tanquam iniquitatis vinculum, obligatorium esse non potest, arg. c. Quamvis & c. Cum contingat cit. Panorm. in c. Ea te cit. n. 3. & cit. Suarez cap. 34. n. 5.*

Nondò, juramentum, quò æconomò doli in administratione, aut furti committendi, vel injuriæ inferendæ actio alii remittitur, *l. Si unus cit. §. 3. & 4. & quòd conjugum unus alteri de eo, super futuro adulterio non conveniendo, præstat. Futuro, inquam; quia, sicut doli aut furti jam commissi & injuriæ jam illatæ actio, cit. §. 4. V. Sed post, ita etiam adulterii jam perpetrati accusatio conjugii simpliciter & cum juramento remitti potest*

H h k 3 saltem,

saltem, si respiciat & de facienda denuntiatione non urgeat præceptum superioris; quia injuriam adulterio sibi illatam coniugi remittere conjux potest, *can. Idolatria 5. pr. 28. q. 1.*

57. De adulterio etiam primùm committendo plurium DD. calculis approbata distinctio est inter actionem Criminalem & Civilem; ut, licet conjux vi ejusmodi juramenti de adulterio postea commissi civiliter, hoc est, ad divortium & alios effectus, commodum eius proprium spectantes, agere non possit, ei tamen permessa sit actio Criminalis, sive accusatio tendens ad vindictam publicam, & denuntiatio ad poenitentiam agendam: quod Panormit. in *c. Quemadmodum 25. §. Illud, n. 14. cit. Suarez cap. 17. n. 22.* & duo Barboſæ Petrus in *l. Solutio 2. pr. ff. Solutio matr. p. 1. n. 106. August. in c. §. cit. n. 13* colligunt ex *§. cit.* in cuius fine laudatus Innocentius III. ita iuranti satius esse ait, ut Religione iuramenti ab actione ad divortium desistat: quamvis coniugem valeat accusare, vel ad poenitentiam denuntiare. Ratio prioris partis est; quia actio civilis tendit ad proprium interesse, cui maritus potest renuntiare, *arg. l. Si iudex 41. ff. de Minorib. §. l. Si quis 29. C. de Patruis*: posterioris autem partim; quia Reipublicæ interest, ne delicta maneat impunita, *c. Ut fama. §. l. Ita vulneratus cit.* partim verò; quia tale iuramentum, si obligaret ad abstinendum ab accusatione vel denuntiatione, invitaret ad liberius peccandum spe impunitatis; ac proinde, tanquam bonis moribus contrarium, subsistere nequit, *arg. c. Quando, §. Reg. non est, cit.*

Neque obstat; quòd coniugem ad liberius peccandum etiam invitet ascendens remissio actionis seu conventionis Civilis, ut cum Anguiano de *LL. Lib. 2. controvers. 21. n. 18.* advertit Barboſa

§. cit. n. 5. in Selectis; quia ab adulterio adhuc satis absterretur; quòd ad vindictam publicam accusari, vel denuntiare ad poenitentiam possit. Quæ responsio & doctrina, licet passim à DD. approbatur, dici tamen etiam posse videtur, huiusmodi iuramentò non obstante, utramque actionem iuranti permissam. Quòd autem *c. cit.* asseratur, tutius esse viro, ut civiliter agere desistat, ideo solum dicitur quòd maritus, licet civiliter etiam & ad divortium agere possit, tamen à conscientie scrupulis & periculo scandalis remotior sit futurus, si à Civili actione abstineat, & denuntiatione solum Evangelicâ, utatur ad correctionem: quam iuramentum de non accusando (cum strictè interpretandum sit) non includit.

Decimò iuramentum, quòd de Matrimoniali statu assumendo præstat Deo; quia non est de meliori bono, cum matrimonium consummatum impediatur liberam electionem status Religiosi vel Clericalis; quorum uterque perfectior, Deòque gratior est, quam conjugalis. Unde, huiusmodi iuramentò non obstante, susceptio Ordinis sacri & Religiosis ingressus permittitur. Imò Religiosis Professioni non obstant sponsalia iurata, sive iuramentum de coniugio in eundo præstitum homini; cum, sicut simpliciter in iuris, sic etiam iuratis sponsalibus in iuris tacita conditio, *Nisi ingrediar & profitear Religionem*; quia talis conditio ex dispositione Juris inest ipsi matrimonio Rato, ut colligitur ex *c. Verum 2. §. c. Ex publico 7. de Convers. conjug. & cum Interpp. ibi tradunt Covarruvias p. 1. de Sponsal. cap. 5. pr. n. 11. Alexand. Carel. Lib. 1. de Sponsal. cap. 15. Sotus in 4. d. ff. 27. q. 2. art. 5. & aliis DD. relatis Sanchez Lib. 1. de Matrim. disp. 43. n. 3.*